

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษา เรื่องบทบาทที่พึงประสงค์ของนายทหารที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้านี้ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นรากฐานในการกำหนดแนวทางการวิจัย ผู้วิจัยได้จัดแบ่งเนื้อหารายละเอียดตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท
2. โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

ได้มีผู้ให้คำจำกัดความหรือความหมายของคำว่า บทบาท (Role) ไว้มากมาย เช่น ฮอย (Hoye, 1969 : 36) ได้อธิบายคำว่า บทบาท (Role) มาจากคำเดิมว่า บทบาท ทางสังคม (Social Role) ซึ่งหมายความว่า แบบแผนพฤติกรรมที่เหมือนกันของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งเดียวกันหรืออยู่ในสังคมเดียวกัน และรวมตลอดถึงแบบแผนพฤติกรรมที่ผูกพันหรือขึ้นอยู่กับความคาดหวังของสมาชิกอื่น ๆ ในสังคมด้วย ส่วนแมคโดนัล และสเชลเลนเจอร์ (McDonal and Schellengers, 1971 : 4) ได้กล่าวถึงบทบาทในเชิงพฤติกรรมในสังคมว่า บทบาทหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและพฤติกรรมที่สมาชิกในสังคมคาดหวังจะให้บุคคลนั้นประพฤติ สำหรับกู๊ด (Good, 1973 : 502) อธิบายความหมายของบทบาทไว้ใน 2 ลักษณะด้วยกันคือ ลักษณะที่แสดงออกของบุคคลภายในกลุ่ม และรูปแบบของพฤติกรรมที่คาดหวัง ตำแหน่งหน้าที่ หรือการแสดงออกของแต่ละบุคคลตามความมุ่งหวังของสังคม

ส่วนนักสังคมวิทยาชาวไทย เช่น ทิตยา สุวรรณชฎ พัทยา สายหู สุภัตรา สุภาพสงวน สิทธิเลิศอรุณ และคณะ ได้ให้ความหมายของคำว่าบทบาทไว้ในทำนองเดียวกัน โดยที่ ทิตยา สุวรรณชฎ (2508 หน้า 103) กล่าวว่า บทบาทคือการประพฤติปฏิบัติตามสิทธิ หน้าที่ ซึ่งได้กำหนดไว้ ส่วนพัทยา สายหู (2517 หน้า 80) ให้ความหมายว่า บทบาทคือ ขอบเขต หน้าที่ และสิทธิในการกระทำตามบทบาทแต่ละงานที่เรามีต่อผู้อื่น สำหรับสุภัตรา สุภาพ (2522 หน้า 58) ได้กล่าวถึงบทบาทว่า บทบาทคือการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ หรือตำแหน่ง บทบาทจะช่วยให้บุคคลมีพฤติกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะบทบาทกำหนด ความรับผิดชอบของงานต่าง ๆ ที่ปฏิบัติ นอกจากนี้ สงวน สิทธิเลิศอรุณ และคณะ (2523 หน้า 51) ได้กล่าวถึงบทบาทว่า หมายถึงการแสดงพฤติกรรมของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งตามนัย สิทธิและหน้าที่ของตำแหน่ง

สำหรับ ปธานี วิถีวัฒนา และณรงค์ เล็งประชา นั้น แม้จะให้ความหมายไว้ในทำนองเดียวกับความหมายของนักสังคมวิทยาไทยดังกล่าวข้างต้น แต่จุดเน้นมิได้อยู่ที่พฤติกรรมตามสิทธิและหน้าที่ หากแต่เน้นในเรื่องของพฤติกรรมตามสถานภาพ ทั้งนี้โดยที่ปธานี วิถีวัฒนา (2523 หน้า 67) ได้พิจารณาบทบาทเป็นสองความหมายคือ ในความหมายแรกพิจารณาในด้านโครงสร้างทางสังคม (Social Structure) บทบาทจะหมายถึง ตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ ซึ่งแสดงลักษณะ โดยคุณสมบัติและกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น อีกความหมายหนึ่งหมายถึงการแสดงบทบาทหรือการกระทำต่อกัน หรือการปะทะสังสรรค์กันทางสังคม (Social Interaction) บทบาทนี้จะ เป็นผลต่อเนื่องมาจากการกระทำอย่างมีแบบแผน โดยผ่านการเรียนรู้มาก่อนว่าในสถานภาพเช่นใดควรจะประพฤติปฏิบัติอย่างไร ส่วนณรงค์ เล็งประชา (2524 หน้า 73) ให้ความหมายว่า บทบาทคือ พฤติกรรมที่ปฏิบัติตามสถานภาพ เช่น เป็นครูต้องสอนนักเรียน เป็นตำรวจต้องพิทักษ์สันติราษฎร์ ทหารต้องเป็นวีรของชาติ หรือบทบาทคือการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ

นอกจากนี้ สมยศ นาวิกาน (2526 หน้า 13) ให้ความหมายของบทบาทในทำนองเดียวกับฮอย (Hoye) กล่าวคือ บทบาทเป็นแบบของพฤติกรรม ซึ่งขอบเขตของบทบาทเหล่านี้ จะกำหนดไว้ในคำบรรยายลักษณะงานและนโยบายอย่างเป็นทางการ และขอบเขตของบทบาท อาจเป็นที่ เข้าใจอย่างไม่เป็นทางการก็ได้

บทบาทตามอุดมคติ หรือบทบาทตามการคาดหวังก็คือบทบาทที่อยู่ในระดับของความคิด ส่วนบุคคลเท่านั้น คือคิดว่าจะกระทำหรือแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าอย่างไร แต่ยังไม่ได้กระทำจริง ๆ ส่วนบทบาทที่ปรากฏจริงหรือพฤติกรรมบทบาทนั้นเป็นบทบาทที่อยู่ในระดับของการกระทำจริง ไม่ใช่เพียงระดับความคิดเท่านั้น อย่างไรก็ตามบทบาทที่ปรากฏจริงก็มีความสัมพันธ์กับบทบาทตามอุดมคติ เพราะบทบาทตามอุดมคติเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดบทบาทที่ปรากฏจริง (จรัสธรรม ตีระคอม ในถึงพินิจ ลาพชนานนท์ 2529 หน้า 27)

จากความหมายดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า บทบาทหมายถึงการกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกตามหน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งที่ดำรงอยู่ ซึ่งการแสดงออกของบทบาทนั้นจะมีส่วนผูกพันอยู่กับความคิดเห็นหรือความคาดหวังของผู้ดำรงตำแหน่งเองและความคาดหวังของสังคมที่ต้องการให้เราทำในฐานะที่ดำรงตำแหน่งนั้น

ทฤษฎีบทบาท ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เน้นว่ามนุษย์จะแสดงพฤติกรรมความคิดเห็นหรือทัศนคติที่เป็นผลมาจากความคาดหวังทางสังคมตามสถานภาพ ตำแหน่ง และหน้าที่ทางสังคมของแต่ละบุคคล กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ บทบาทของแต่ละบุคคลเป็นผลมาจากปัจจัยทางจิตวิทยาซึ่งได้แก่ความคิดเห็นหรือทัศนคติส่วนบุคคล และปัจจัยทางสังคมได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่และสถานภาพของบุคคลที่ประกอบด้วยความคาดหวังต่าง ๆ จากสังคม

ทฤษฎีบทบาทมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) ดังนั้นรากฐานการเกิดบทบาทจึงมาอธิบายด้วยปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) อย่างเช่น มอเรโน (Jacob L. Moreno อ้างถึงใน พินิจ ลาพชนานนท์ 2519 หน้า 24-26) นักทฤษฎีบทบาทที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งได้เสนอความคิดเกี่ยวกับบทบาทไว้ว่า องค์การทางสังคมประกอบด้วยโครงข่ายของบทบาทซึ่งบังคับและให้แนวทางแก่การกระทำ การที่แต่ละบุคคลในสังคมเข้าไปรับตำแหน่งที่มีหน้าที่หนึ่งในสถานภาพหนึ่งนั้น หมายถึงการยอมรับรูปแบบของพฤติกรรมที่ถูกกำหนดมาแล้วจากตำแหน่ง หน้าที่ และสถานภาพนั้น ๆ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนี้ก็คือบทบาทที่สังคมคาดหวังไว้ จากแนวความคิดนี้ทำให้เรามองโครงสร้างสังคมได้ว่าประกอบด้วย 3 ส่วนคือ โครงข่ายของตำแหน่งทางสังคมและสถานภาพทางสังคม ระบบความคาดหวังที่สอดคล้องกัน และแบบแผนของความคาดหวังของตำแหน่งและสถานภาพนั้น ๆ

ดังนั้นบทบาทจึงเป็นความคาดหวังทางการกระทำว่า ในสถานภาพหนึ่ง ๆ บุคคลควรจะมีบทบาทอย่างไร โดยจะมีการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญ เพื่อให้ทราบว่าแต่ละบุคคลจะต้องแสดงบทบาท และสวมบทบาทอย่างไร ซึ่งการเรียนรู้บทบาทนี้จะเกิดจากการเลียนแบบและการสังเกตจากบุคคลที่เรายึดถือ เพื่อจะนำมาเป็นแบบอย่างของบทบาทของตนที่จะแสดงต่อผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคมที่ตนต้องการ แต่ทั้งนี้การเสนอภาพของตนเองหรือการแสดงบทบาทและการสวมบทบาทนี้ อาจจะสอดคล้องหรือขัดแย้งกับความคาดหวังทางสังคมก็ได้

บทบาทของผู้นำ

นักจิตวิทยาสังคมยอมรับว่า ตำแหน่งและบทบาทเป็นสิ่งที่มียอยู่แล้ว บุคคลเพียงเข้าไปสวมตำแหน่งและแสดงบทบาทตามตำแหน่งนั้น ๆ

การแสดงบทบาทตามตำแหน่งที่บุคคลครองอยู่นั้น ถือว่าเป็นบทบาทจริง (Actual Role) ซึ่งยึดถือตามนิสัยทิวและหน้าที่ของตำแหน่ง และสอดคล้องกับค่านิยมและปทัสถาน (Value and Norm) ของสังคม การแสดงบทบาทตามตำแหน่งย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลในสังคม บุคคลที่เกี่ยวข้องย่อมมีความมุ่งหวังหรือมีความคาดหวังในบทบาทที่แสดงออกในบทบาทนั้น ๆ ซึ่งเรียกว่า บทบาทที่มุ่งหวัง (Expectation Role)

ในทำนองเดียวกัน บทบาทของผู้นำย่อมแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. บทบาทจริง (Actual Role) เป็นการแสดงพฤติกรรมของผู้นำตามนิสัยทิวและหน้าที่ของผู้นำเมื่อบุคคลได้รับการแต่งตั้ง โดยกฎหมายหรือมีบุคลิกภาพเหมาะสมในการเป็นผู้นำ หรือได้รับการยอมรับจากกลุ่ม หรือสังคมยกย่องให้เป็นผู้นำ โดยอาศัยในชาติตระกูลหรือฐานะก็ตาม เมื่อบุคคลมีสิทธิของการเป็นผู้นำ บุคคลนี้ย่อมมีหน้าที่แสดงพฤติกรรมของผู้นำในตำแหน่งนั้นได้ บทบาทจริงของผู้นำย่อมจะมีกำหนดไว้ในกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ ในรูปของหน้าที่และความรับผิดชอบ

2. บทบาทที่มุ่งหวัง (Expectation Role) เป็นการคาดหวังของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประสงค์ให้ผู้มา ได้แสดงบทบาทต่าง ๆ นอกเหนือจากบทบาทจริงของผู้มาด้วย (สงวนสิทธิเลขาธิการฯ และคณะ 2523 หน้า 49-50) เช่นผู้มามีตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการมณฑลทหารบก บุคคลที่เกี่ยวข้องย่อมมีความมุ่งหวังให้ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกบริหารงานของมณฑลทหารบกไปตามปกติ และจะต้องแสดงบทบาทเพิ่มเติมในเรื่องต่าง ๆ อีก ทั้งในด้านสังคมและส่วนตัว เมื่อมีปัญหา เรื่องส่วนตัวก็มุ่งหวังให้ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกช่วยเหลืออีกด้วย

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (2522 หน้า 116) เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา สังกัดกองทัพบก กระทรวงกลาโหม มีหน้าที่ผลิตนายทหารให้กับกองทัพบกให้มีประสิทธิภาพสูง โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าจัดการศึกษาให้นักเรียนนายร้อยฯ มีความรู้ทางวิชาการระดับปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.ทบ.) และความรู้ทางวิชาทหารระดับผู้บังคับหมวด เพื่อให้นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เป็นนายทหารที่เทียบพร้อมด้วยลักษณะความเป็นผู้นำ อันประกอบด้วย คุณลักษณะด้านปัญญา ความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะทางร่างกาย และจิตใจที่มีคุณธรรม และที่สำคัญยิ่งคือ เป็นผู้ที่มีจิตสำนึกต่อหน้าที่ในการป้องกันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ให้พ้นจากภัยทั้งภายในและภายนอกประเทศในลักษณะเดียวกัน ส่วนการศึกษาโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (2530 หน้า 2-3) กล่าวว่า โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ามิใช่เพียงแต่ผลิตนายทหารสัญญาบัตรให้กองทัพบกเท่านั้น แต่ยังผลิตผู้นำให้กับประเทศมาทุกยุคทุกสมัย ผู้สำเร็จการศึกษาออกไปจากสถาบันแห่งนี้ย่อมเป็นผู้ที่สมบูรณ์ด้วยคุณวุฒิ คุณลักษณะผู้นำ และคุณธรรม และการออกไปเป็นนายทหารสัญญาบัตรของกองทัพบกที่เต็มไปด้วยความเชื่อมั่น ภาคภูมิใจ มุ่งมั่นต่อหน้าที่ มีเกียรติศักดิ์ เหมาะสมกับที่ได้รับการฝึกอันสำคัญยิ่งในการป้องกันประเทศชาติและราชบัลลังก์ตลอดระยะเวลา 100 ปี ที่ผ่านมา ศิษย์เก่าของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าได้แสดงให้เห็นประจักษ์ถึงความเป็นผู้นำที่ยอดเยี่ยม ความเป็นนักปกครองที่สามารถ ความเป็นนักพัฒนา

ที่รอบรู้ ความเป็นผู้กล้าหาญและเสียสละแม้ชีวิต เพื่อรักษาไว้ซึ่งเอกราชอธิปไตยของชาติ อันเป็นมรดกล้ำค่าสืบทอดมา ได้สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าแก่กองทัพและประเทศชาติเป็น เอนกอนันต์ ผู้ที่ก้าวออกไปจากสถาบันแห่งนี้จึงเป็นที่ยอมรับในความรู้ ความสามารถ ทั้งจาก กองทัพและสถาบันอื่นของชาติ

ระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (2522 หน้า 20) หมายถึง การให้การศึกษอบรมแก่นักเรียนนายร้อย เพื่อให้สำเร็จเป็นนายทหารสังกัดกองทัพก ระบบ การศึกษานี้ประกอบด้วย

1. การให้การศึกษาด้านวิชาการ (Academic) อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนการ ศึกษา มีหน้าที่ให้การศึกษาด้านวิชาการชั้นอุดมศึกษา

2. การให้การศึกษาด้านวิชาทหาร (Military Science) อยู่ในความรับผิดชอบ ของส่วนวิชาทหาร มีหน้าที่ให้การศึกษาด้านวิชาทหารแก่นักเรียนนายร้อย เพื่อให้มีความรู้ พื้นฐานในวิชาทหารทุกเหล่า และสามารถปฏิบัติหน้าที่นายทหารสัญญาบัตรในระดับผู้บังคับหมวด ได้

3. การฝึกอบรมคุณลักษณะทหาร (Military Socialization) อยู่ในความ รับผิดชอบของกรมนักเรียนนายร้อย มีหน้าที่ฝึกอบรมนักเรียนนายร้อยให้มีคุณลักษณะนายทหาร ที่ดี

ภาระหน้าที่สำคัญของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (กองทัพบก 2522 ก หน้า 194-196) คือ การปลูกฝังให้นักเรียนนายร้อยมีความรู้และเชี่ยวชาญในการทหาร รอบรู้ ในวิชาทั่วไป มีคุณธรรมในอันที่จะเป็นนายทหารที่ดี มีลักษณะเป็นผู้นำ และมีความกล้าหาญ สามารถนำกำลังต่อสู้กับศัตรูได้

นักเรียนนายร้อยจะ ได้ศึกษาถึงคุณลักษณะความเป็นผู้นำที่ดี เพื่อนำมาปรับปรุงและ เสริมลักษณะประจำตัวที่มีอยู่ เพื่อเป็นผู้นำที่ดีต่อไป คุณลักษณะของผู้นำที่สำคัญมีดังนี้คือ

1. คุณลักษณะทางสติปัญญา ผู้ที่จะเป็นผู้นำที่ดีจะมีลักษณะดังนี้
  - 1.1 มีความตื่นตัว คือมีสมองไว คิดอะไรไว้ว่องไว มีไหวพริบในการแก้ปัญหา
  - 1.2 ความคิดสมเหตุสมผล

- 1.3 มีสมาธิสำนึก
- 1.4 มีศุภยพินิจ พิจารณาตัดสินใจได้ถูกต้องรอบคอบ
- 1.5 เห็นการณ์ไกล
2. คุณลักษณะทางร่างกาย ผู้ที่จะเป็นผู้นำที่ดีจะมีลักษณะทางร่างกายดังนี้
  - 2.1 สุขภาพดี
  - 2.2 มีกำลังกายแข็งแรง
  - 2.3 มีความทรหดอดทน
  - 2.4 มีรูปร่างท่าทางดี
3. คุณลักษณะทางอารมณ์ มีลักษณะดังนี้
  - 3.1 การเล็งในแง่ดี
  - 3.2 การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม
  - 3.3 มีใจเยือกเย็น
  - 3.4 บังคับตนเองได้
  - 3.5 ความกระตือรือร้น
  - 3.6 การสังคมนี
  - 3.7 ความแนบเนียน
  - 3.8 อารมณ์ขัน
  - 3.9 เชื้อมั่นตนเอง
  - 3.10 ความสนใจกว้างขวาง
  - 3.11 การเข้าใจคน
4. คุณลักษณะทางนิสัย
  - 4.1 ตรงไปตรงมา
  - 4.2 จงรักภักดี
  - 4.3 สำนึกในหน้าที่
  - 4.4 ไว้วางใจได้

- 4.5 มีความกล้าหาญ
- 4.6 เข้มแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคต่าง ๆ
- 4.7 ยุติธรรม
- 7.8 ไม่เห็นแก่ตัว

คุณลักษณะที่ดีทั้ง 28 ประการนี้ มีความสำคัญต่อภาวะความเป็นผู้นำ เมื่อนักเรียน นายร้อย ได้ศึกษาวิชาจิตวิทยาและการนำทหารแล้วก็จะรู้ถึงคุณลักษณะที่กล่าวถึงนี้ และสามารถ นำไปปรับปรุงตัวเองให้มีลักษณะความเป็นผู้นำที่ดีต่อไป คุณลักษณะที่ดีต่าง ๆ เหล่านี้บางอย่าง สามารถฝึกฝนให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนนายร้อยได้ โดยใช้การฝึกและศึกษาตามหลักสูตร และ บางอย่างก็ต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นอย่างมีอุมดมการณ์

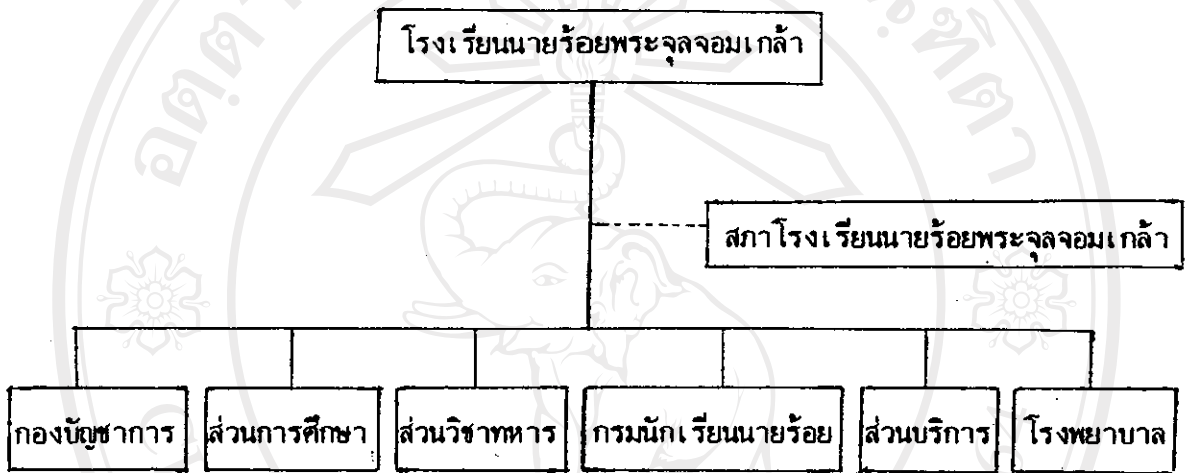
ในทางทหารได้ให้ความหมายของผู้นำไว้ว่า

ผู้นำคือบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น (Military Psychology and Leadership Department, 1965 : 3)

คุณลักษณะผู้นำทางทหาร (Military Leadership) หมายถึง คุณลักษณะของ บุคคลที่มีศิลปะแห่งการครองใจ และมีพลังอำนาจในการปกครองบังคับบัญชา มีอิทธิพลในการ จูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามคำสั่งด้วยความเต็มใจ มีความเชื่อมั่น รัก เคารพ และ ยำเกรง ตลอดจนเชื่อฟังและให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง พร้อมทั้งมีใจรักที่จะปฏิบัติภารกิจให้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน (ปิยะ สุวรรณพิมพ์ 2522 หน้า 26)

หลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (2522 หน้า 2) ได้รับการ ปรับปรุงพัฒนามาโดยตลอด หลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันคือ หลักสูตรโรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้า พุทธศักราช 2522 และได้มีการปรับปรุงแก้ไขในปี พ.ศ. 2527 ตามลำดับ เป็นหลักสูตร 5 ปี นักเรียนนายร้อยที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรมีวุฒิปริญญาวิทยาศาสตร บัณฑิต (วท.บ.ทบ.) และได้รับการแต่งตั้งยศเป็นว่าที่ร้อยตรี

แผนผังที่ 1 การจัดโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

ที่มา : กองทัพบก 2522 ก หน้า 307

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทที่พึงประสงค์ของนายทหารที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ปรากฏว่ายังไม่มีผู้ทำการวิจัยโดยตรง มีแต่ งานวิจัยที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกัน ซึ่งจะกล่าวดังต่อไปนี้

รณฤทธิ์ การพานิช (2517 หน้า 59-61) ศึกษาเรื่องการศึกษาสำหรับนักเรียนนายร้อยในอนาคต สรุปได้ว่า หลักสูตรของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าควรจะเรียนร่วมกันในวิชาพื้นฐานตั้งแต่ชั้นปีที่ 1-3 และแยกเฉพาะเหล่าในชั้นปีที่ 4-5 การวัดผลควรสอบเทอมละครั้ง โดยหยุดให้ดูหนังสือก่อนสอบ วิชายากควรแบ่งสอบเป็นบทเรียน การสอบที่ใช้อยู่มีผลทั้งทำให้นักเรียนนายร้อยสนใจการศึกษายิ่งขึ้น 34.50 % สมหวังในการศึกษา 25.27 % อยากรจะขยันมากขึ้น 20.69 % และผิดหวังต่อการศึกษา 19.54 % สำหรับแนวทางในการปรับปรุงการศึกษา ผู้วิจัยได้เสนอให้มีการปรับปรุงเนื้อหาให้รัดกุมเหมาะสมและทันสมัยยิ่งขึ้น ในด้านการสอนให้มีการใช้อุปกรณ์การสอนที่ดีและมีจำนวนเพียงพอ เช่น แผนภาพ ภาพนิ่ง ภาพยนตร์ การแสดงสาธิต หุ่นจำลอง โต้ะทราย และของจริง ส่วนการสอบให้มีการสอบเทอมละครั้ง โดยหยุดให้ดูหนังสือก่อนสอบ วิชาที่ยากให้แบ่งเรียนเป็นบทเรียน

ส่วนวรรณีย์ ปัจจุบันทร์ (2518 หน้า 210) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยทหารบกไทย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยฯ นั้น จะเกิดทัศนคติทางการเมืองที่เป็นทั้งเผด็จการและประชาธิปไตยเหมือนกันหมดทั้งที่อยู่ชั้นสูงหรือชั้นต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนนายร้อยฯ ที่มีบิดารับราชการทหารก็ไม่ได้มีทัศนคติเป็นเผด็จการมากกว่านักเรียนนายร้อยที่มีบิดาประกอบอาชีพอื่นเลย

สำหรับศุภชาติ บุญญาจันทร์ (2520 หน้า 29-30) ได้ทำการวิเคราะห์หลักสูตรโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ซึ่งได้สรุปความรู้และความสามารถพิเศษที่เป็นที่ต้องการของแต่ละเหล่าในกองทัพบกดังนี้

1. ทหารราบและทหารม้า ความสามารถพิเศษที่ต้องการคือ ลักษณะการนำทหาร ความรู้ทางจิตวิทยา และครุทหาร

2. ทหารปืนใหญ่ ความรู้ความสามารถที่ต้องการได้แก่ ลักษณะการนำทหาร ความรู้ทางจิตวิทยา ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์
3. ทหารช่าง ความรู้ความสามารถที่ต้องการได้แก่ วิศวกรรมโยธา จิตวิทยา การนำทหาร และภาษาอังกฤษ
4. ทหารสื่อสาร ความรู้ความสามารถที่ต้องการได้แก่ ภาษาอังกฤษ การนำทหาร จิตวิทยา และวิศวกรรมไฟฟ้า
5. ทหารสรรพาวุธ ความรู้ความสามารถที่ต้องการได้แก่ ภาษาอังกฤษ และวิศวกรรมเครื่องกล
6. ทหารสารวัตร ความรู้ความสามารถที่ใช้มากเหมือนทหารราบและทหารม้า แต่ต้องเพิ่มความรู้ด้านกฎหมาย

ส่วนสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช และคณะ (2521 หน้า 14-15, 75, 81-82) ได้ทำการวิเคราะห์การศึกษาด้านวิทยาการในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โดยการเปรียบเทียบหลักสูตรของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า กับหลักสูตรของสถาบันทางทหารและพลเรือนในระดับเดียวกัน พบว่าหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า พ.ศ. 2518 เมื่อเทียบกับหลักสูตรของโรงเรียนนายร้อยในสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลียแล้ว หลักสูตรของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ายังมีความอ่อนตัวในการจัดวิชาการ จัดวิชาที่ต้องศึกษาน้อยกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาวิชาบังคับ ซึ่งนักเรียนนายร้อยต้องศึกษาวิชาบังคับทุกวิชาเหมือนกันหมดตลอด 5 ชั้นปี วิชาเฉพาะสาขาส่วนใหญ่ต้องการให้เพิ่มสาขาวิชาคณิตศาสตร์ และตัดวิชาวิศวกรรมสรรพาวุธออก สาขาวิชาเฉพาะที่นักเรียนนายร้อยไม่ต้องการเลือกศึกษาคือ สาขาฟิสิกส์และวิศวกรรมสรรพาวุธ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ตำรา เอกสารประกอบการศึกษา เครื่องมือทดลอง และห้องทดลอง มีไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนนายร้อยและส่วนใหญ่ล้ำสมัย นักเรียนนายร้อยส่วนใหญ่สอบตกวิชาคณิตศาสตร์ วิศวกรรมสาขาต่าง ๆ และวิทยาศาสตร์ เพราะวิชาเหล่านี้เป็นวิชาบังคับที่ยากเกินไปสำหรับนักเรียนนายร้อยบางส่วนที่มีความสนใจวิชาเหล่านี้น้อย คณะผู้วิจัยได้เสนอแนวทางในการแก้

ปัญหาไว้ดังนี้ การปรับปรุงเนื้อหาวิชาบังคับในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ โดยในแต่ละวิชาให้แยกออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับพื้นฐานและระดับสูง สำหรับผู้ที่ศึกษาสาขาวิชาเฉพาะสังคมศาสตร์ต่อไปในชั้นปีที่ 4 และ 5 ก็ให้ศึกษาวิชาบังคับในวิชาดังกล่าวในระดับพื้นฐานซึ่งได้ปรับปรุงให้มีขอบเขตแคบลงมาให้มีเนื้อหาพอเท่าที่จำเป็นต้องรู้ ส่วนผู้ที่ศึกษาสาขาวิชาเฉพาะวิศวกรรมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ต่อไป ให้ศึกษาวิชาบังคับในวิชาคณิตศาสตร์วิศวกรรมศาสตร์ในระดับสูงซึ่งมีเนื้อหาเหมือนวิชาบังคับที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

ต่อมาท้าวี่ คล่องวิชา (2528 หน้า 202) ได้ทำการวิเคราะห์ระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าในด้านการพัฒนาชุมชน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของทหาร โดยแยกเป็นระยะย่อยได้ดังนี้

ก. ระบบการฝึกอบรมคุณลักษณะทหาร มีวิชาที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของทหารในเกณฑ์สูงมากกว่าวิชาในระบบการศึกษาทางวิชาการและระบบการศึกษาทางวิชาทหาร

ข. ระบบการศึกษาทางวิชาการ มีวิชาต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของทหารในเกณฑ์สูงเป็นอันดับสอง

ค. ระบบการศึกษาทางวิชาทหาร มีวิชาต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของทหารในเกณฑ์สูงเป็นอันดับสุดท้าย

2. ความรู้ความสามารถที่ได้รับจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนได้อย่างเพียงพอในขั้นการวางแผน ขั้นการสร้างความสัมพันธ์ และขั้นการแก้ปัญหา ส่วนขั้นการสำรวจนั้นไม่เพียงพอ

3. ขั้นการแก้ปัญหา ความรู้ความสามารถที่ได้รับจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาด้านการอนามัยและปัญหาเศรษฐกิจได้อย่างเพียงพอ ส่วนการแก้ปัญหการศึกษาไม่เพียงพอ

4. นายทหารที่ปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนในเขตกองทัพอากาศที่ 1 ส่วนน้อย ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยต้นสังกัด ให้ศึกษาหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในด้านการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน นอกจากการอบรมระยะสั้น ๆ ซึ่งทางหน่วยจัดให้

5. นายทหารที่ปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนในเขตกองทัพอากาศที่ 1 ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจมากกว่าศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมทางด้านการศึกษา

สำหรับสุจริต ทวีศักดิ์ (2528 หน้า 83-84) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เป้าหมายในการผลิตนายทหารของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

ตอนที่ 1 เป็นผลการวิจัยเกี่ยวกับความสำคัญของเป้าหมายในการผลิตนายทหารของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า คุณลักษณะของนายทหารตามที่ได้กำหนดไว้ในเป้าหมายของหลักสูตรโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และตามเป้าประสงค์ของกองทัพบกเกี่ยวกับคุณสมบัติของนายทหารที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า 3 ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะด้านสติปัญญา ความรู้ความสามารถ คุณลักษณะทางร่างกาย และคุณลักษณะทางจิตใจ ความเชื่อ ค่านิยม และคุณธรรม ซึ่งเน้นว่าคุณลักษณะด้านสติปัญญา ความรู้ความสามารถ เน้นในด้านพื้นฐานทางการทหารและวิทยาการทั่วไป รวมทั้งเนื้อหาวิชาเฉพาะเหล่า คุณลักษณะทางร่างกาย เน้นด้านการมีร่างกายแข็งแรง อดทนต่อความยากลำบาก มีจิตใจเข้มแข็ง จะต้องสู้อุปสรรคทั้งปวง และคุณลักษณะทางจิตใจ เน้นเรื่องการอุทิศตน เพื่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การเป็นทหารที่ดี มีเกียรติศักดิ์ และรักศักดิ์ศรี แต่ตามทัศนะของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นอาจารย์และนักเรียนนายร้อย พบว่าคุณลักษณะด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถที่สำคัญได้แก่ การมีความสามารถในการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาเฉพาะหน้า หรือใช้กับการปฏิบัติหน้าที่ การมีความรู้ความสามารถในสายอาชีพทหารเฉพาะด้านของตน การมีเทคนิค วิธีการ และทักษะในการนำคน การมีความรู้และทักษะในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง และการมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของสังคม การเมือง เศรษฐกิจของประเทศและของโลก คุณลักษณะทางร่างกายที่สำคัญได้แก่ มีประสาทรับไว สายตาและการตอบสนองดี มีรูปร่างสัดส่วนและลักษณะท่าทางดี มีความอดทน ไม่เหนื่อยง่ายแม้ใช้เวลายาวนาน มีความ

ฉะฉานในการพูดและออกเสียงได้ชัดเจน และมีความรวดเร็วในการเคลื่อนไหว ส่วนคุณลักษณะทางด้านจิตใจ ความเชื่อ ค่านิยม และคุณธรรมที่สำคัญได้แก่ มีความรักและยึดมั่นในชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีความสำนึกในหน้าที่ และมีความรับผิดชอบสูงในงานที่ได้รับมอบหมาย มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความผูกพันยึดมั่นในการทำงาน เสียสละเพื่อหน่วยงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความจงรักภักดี เชื่อฟัง และซื่อสัตย์ต่อผู้บังคับบัญชา มีคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิตและการทำงาน มีความสำนึกในการรับใช้ประชาชนที่ยากจนและเสียเปรียบ ดำรงชีวิตอย่างสง่า และมีศักดิ์ศรีสมความเป็นนายทหาร มีใจสนับสุนนและต่อสู้เพื่อผู้ใต้บังคับบัญชา และยึดมั่นในการปกครองระบอบรัฐสภาและการเลือกตั้ง

ตอนที่ 2 ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการบรรลุเป้าหมายในการผลิตนายทหารของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ผลปรากฏดังนี้คือ

เป้าหมายในการผลิตนายทหารที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าสามารถดำเนินการให้บรรลุได้มากที่สุดคือ คุณลักษณะด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ได้แก่ การมีความสามารถในการนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาเฉพาะหน้าหรือใช้กับการปฏิบัติหน้าที่ การมีความรู้ความสามารถในสายดาอาชีพทหารเฉพาะด้านของตน มีเทคนิค วิธีการและทักษะในการนำคน มีความรอบรู้ในวิชาพื้นฐาน และมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสังคม การเมือง เศรษฐกิจของประเทศและของโลก คุณลักษณะทางร่างกายได้แก่ มีรูปร่าง สัดส่วน และลักษณะท่าทางดี มีประสาทรับไหว และระบบตอบสนองดี คุณลักษณะทางความเชื่อ ค่านิยม และคุณธรรมได้แก่ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรักและยึดมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความจงรักภักดี เชื่อฟัง และซื่อสัตย์ต่อผู้บังคับบัญชา รักพวกพ้องที่เรียนด้วยกัน รุ่นเดียวกัน สถาบันเดียวกัน

ส่วนทวิศักดิ์ สุวรรณประทีป (2528 หน้า 39-40) ศึกษาเรื่อง "บทบาททหารกับการพัฒนาประเทศ" สรุปได้ว่า

งานพัฒนาชนบทไม่ใช่ภารกิจโดยตรงของทหาร หากแต่เป็นภารกิจสำคัญของส่วนราชการฝ่ายพลเรือน ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดไว้ว่า เป็นหน้าที่ของสี่กระทรวงหลักซึ่งได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข แต่ทหารซึ่งสังกัดกระทรวงกลาโหมก็เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาชนบทด้วย ใน

ฐานะที่เป็นส่วนเสริมในพื้นที่ชนบทซึ่งมีปัญหา และฝ่ายพลเรือนเข้าไปไม่สะดวก หรือขาดเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จะดำเนินการได้ และปัญหาเรื่องความปลอดภัยด้วย ในพื้นที่ชนบทที่มีปัญหาจึงต้องการให้ทหารเข้าไปดำเนินการพัฒนาต่อไป

งานพัฒนาชนบทโดยทหารจึงฟื้นฟูจริงจังขึ้นตั้งแต่สมัยรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งได้จัดตั้ง กรป. กลาง ขึ้นมา เพื่อเป็นส่วนอำนวยการในการพัฒนาชนบทของทหาร โดยมีหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ เป็นหน่วยดำเนินการพัฒนาชนบท จึงนับว่าหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ เป็นหน่วยบุกเบิกในการพัฒนาชนบท และถ้าหากไม่มีหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่แล้ว พื้นที่ชนบทที่มีปัญหาต่อความมั่นคงและเป็นท้องถิ่นทุรกันดารก็อาจจะไม่ได้รับการพัฒนาเลย

ส่วนหน่วยทหารสังกัดเหล่าทัพต่าง ๆ ทั้งกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ไม่ได้มีหน่วยที่มทบทาในการพัฒนาชนบทโดยตรง แต่ก็ช่วยเหลือการพัฒนาชนบทในการให้การช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ที่หน่วยทหารเข้าไปปฏิบัติการ อย่างเช่นกองทัพบก ซึ่งได้ใช้หน่วยทหารเข้าปฏิบัติการกิจในการปราบปรามต่อสู้กับ ผกค. มากมาย และเมื่อแก้ปัญหาในพื้นที่เหล่านั้นได้แล้ว ก็ต้องพัฒนาพื้นที่ให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น กองทัพบกก็จะมีเจ้าหน้าที่เฉพาะกิจส่วนหนึ่ง เข้าร่วมปฏิบัติงานพัฒนาและฟื้นฟูสภาพให้ประชาชนในพื้นที่เหล่านั้นสามารถที่จะอยู่ได้อย่างปกติสุขและมีอาชีพที่จะดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น บทบาทในการพัฒนาชนบทของทหารนั้น ไม่ใช่ภารกิจโดยตรง แต่ที่เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาชนบท เป็นเพียงการเข้าไปเสริมในส่วนที่ฝ่ายอื่นยังไม่พร้อมที่จะเข้าไปดำเนินการเท่านั้น หากพื้นที่ใดส่วนราชการอื่นที่มีภารกิจโดยตรงสามารถเข้าไปดำเนินการได้ ฝ่ายทหารก็จะไม่เข้าไปดำเนินการแต่อย่างใด เว้นแต่หน่วยงานของ กรป. กลาง เท่านั้นที่มีภารกิจโดยตรง หน่วยทหารอื่นนั้นจะดำเนินการก็เฉพาะเข้าไปเสริม หรือเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้า หรือเพื่อการฟื้นฟูสภาพเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามเพื่อให้เกิดความมั่นคงได้เท่านั้น เมื่อเข้าสู่ความเป็นปกติแล้ว ก็ควรจะส่งมอบงานด้านการพัฒนาให้กับผู้มีภารกิจโดยตรงต่อไป ทหารจะให้การสนับสนุนเพื่อให้เกิดประโยชน์ที่สำคัญยิ่งคือประเทศชาติและประชาชน

นอกจากนี้ ประเทศ ห่วงมาก (2531 หน้า 38-40) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของทหารในฐานะนักพัฒนาทางการเมือง สรุปได้ว่า ทหารไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2475 คือตั้งแต่

เปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดินสืบมาจนกระทั่งปัจจุบัน ทหาร ได้มีบทบาทมากในการอ้างความชอบธรรมที่จะเข้าแทรกแซงปัญหาการขัดแย้งภายในประเทศ เพราะมีกฎหมายให้อำนาจไว้ค่อนข้างชัดเจน ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติ ฎอัยการศึก ซึ่งมีมาตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2475 พระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีรากฐานมาจากกฎหมายเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2476 และได้วิวัฒนาการขยายขอบเขตให้อำนาจทหารในเรื่องการเมืองที่สำคัญ รวมทั้งพระราชบัญญัติผู้อำนวยการรักษาความสงบภายในประเทศ ที่ประกาศใช้มาเมื่อ 10 ปีนี้ ก็เป็นกฎหมายที่ให้การรองรับบทบาทของทหารในภารกิจรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้บัญชาการทหาร ได้มีตำแหน่งพิเศษเป็นผู้อำนวยการรักษาพระนครซึ่งทรงอำนาจ และมีหน้าที่นอกเหนือไปกว่าหน้าที่ทหาร โดยปกติ

การเข้าดำรงตำแหน่งสำคัญในทางการเมืองและการปกครองประเทศยิ่งเห็นได้ชัดว่า ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีที่มาในประวัติศาสตร์การเมืองไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2475 ถึงปัจจุบัน นายทหาร ได้ครองตำแหน่งนี้นานกว่านายกรัฐมนตรีที่เป็นพลเรือน และคนไทยจำนวนมากทีเดียวที่มองว่านายทหารที่เป็นนายกรัฐมนตรีก่อให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองแก่ไทย ยิ่งตำแหน่งสมาชิกสภานิติบัญญัติในส่วนที่มาจากแต่งตั้ง ซึ่งมีอยู่ประมาณ 1 ใน 2 ของสมาชิกทั้งสภาหรือบางที่ก็ 3 ใน 4 ของสมาชิกทั้งสภา บางโอกาสก็เป็นสมาชิกจากการแต่งตั้งทั้งหมด ก็ปรากฏว่ามีนายทหารได้รับการแต่งตั้งในอัตราส่วนที่สูงกว่าสมาชิกที่มีอาชีพอื่น ๆ

สำหรับตำแหน่งรัฐมนตรีถ้านับจำนวนอาจไม่มากมายในทุกชุด ขึ้นอยู่กับว่าเป็นรัฐบาลในสมัยใด แต่กระนั้นก็ตามกระทรวงกลาโหมซึ่งคุมทหาร และกระทรวงมหาดไทยซึ่งคุมกิจการพลเรือนที่เกี่ยวกับการจัดการปกครองส่วนภูมิภาคและการปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทย ก็อยู่ในความดูแลของนายทหารที่เข้ามาเป็นรัฐมนตรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่ พ.ศ. 2490 เป็นต้นมาจนตราប់เท่าทุกวันนี้ ตำแหน่งอื่น ๆ ที่สำคัญในรัฐวิสาหกิจและบริษัทการค้าเอกชน นายทหารก็ได้รับเลือกสรรให้ไปดำรงตำแหน่ง ซึ่งก็แสดงถึงความสำคัญของตำแหน่งนายทหารที่บริษัทเอกชนต้องการ ไปคุ้มครองการค้า เนินงานของตน และการแบ่งปันอำนาจและการให้รางวัลตอบแทนแก่นายทหารที่มีอำนาจ

ในเรื่องนโยบายสำคัญ ๆ ของประเทศนั้นจะเห็นว่า ทหารไทยได้มีบทบาทอยู่อย่างมาก ทั้งเกี่ยวกับนโยบายภายในและนโยบายต่างประเทศ โดยที่องค์กรของทหารเองได้มีหน่วยงานและบุคลากรที่มีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อยู่มากพอสมควร และหลายครั้งนายทหารระดับอาวุโสเองก็ได้เข้าไปอยู่ในองค์กรที่มีส่วนกำหนดนโยบายที่สำคัญ คือ รัฐสภา เป็นจำนวนมากด้วย นอกจากนั้นการมีเครื่องมือเผยแพร่ความคิดเห็นมากกว่าหน่วยอื่น คือ มีสถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์เป็นของตนเอง ทำให้ทหารได้มีบทบาทในเรื่องนโยบายของประเทศค่อนข้างสูง กรณีนโยบาย 66/23 ที่เกี่ยวกับการดำเนินการของรัฐบาลเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์ภายในประเทศ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีนั้น ก็เป็นนโยบายที่มาจากฝ่ายทหาร และกรณีการปฏิบัติงานตามแผนการยุทธภาพต่อผู้ที่เคยฝึกฝึกกับคอมมิวนิสต์นั้น ทางฝ่ายทหารก็เป็นผู้ที่มีอำนาจวินิจฉัยสำคัญ จะเห็นได้ว่าการที่ทหารไทยได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองมากนั้นก็เพราะองค์กรทหารของไทยเป็นสถาบันที่มีบทบาททางการเมืองอยู่ค่อนข้างมาก และเป็นที่ยอมรับของประชาชนอยู่ค่อนข้างมากถึงบทบาทนั้นด้วย ในขณะที่พรรคการเมืองซึ่งน่าจะเป็นที่ยอมรับของประชาชนมาก กลับเป็นสถาบันการเมืองที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนไม่มากนัก

จากการวิจัยที่ผ่านมาอาจกล่าวได้ว่า โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าควรมีการปรับปรุงด้านหลักสูตร วิธีสอน และการวัดผล การเรียนรู้ทางการเมืองพบว่า ไม่ทำให้ทัศนคติทางการเมืองระหว่างความเป็นเผด็จการหรือความเป็นประชาธิปไตย ของนักเรียนนายร้อยฯ เปลี่ยนไปแต่อย่างใด ในด้านหลักสูตรเมื่อพิจารณาจากความรู้ความสามารถที่เป็นที่ต้องการของแต่ละเหล่าในกองทัพบก มีเพียง 1 เหล่า จากจำนวน 6 เหล่า ที่ต้องการความรู้ในวิชาคณิตศาสตร์ วิศวกรรมโยธา วิศวกรรมไฟฟ้า วิศวกรรมเครื่องกล และกฎหมาย และจากการที่นักเรียนนายร้อยฯ ส่วนใหญ่สอบตกวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จึงควรปรับปรุงเนื้อหาวิชาบังคับในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับพื้นฐานและระดับสูง ระดับพื้นฐานสำหรับผู้ที่จะศึกษาวิชาเฉพาะสังคมศาสตร์ ส่วนระดับสูงสำหรับผู้ที่จะศึกษาวิชาเฉพาะวิทยาศาสตร์ ในด้านการสอนควรปรับปรุงโดยให้มีการใช้สื่ออุปกรณ์การสอนมากขึ้น ในด้านการวัดผลควรสอบเทอมละครั้ง โดยหยุดให้ดูหนังสือก่อนสอบ และวิชายากควรแบ่งสอบเป็นบทเรียน ระบบการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยฯ ในด้านการ

พัฒนาชุมชนพบว่าเอื้อต่อการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนของทหาร สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน ในเรื่องเป้าหมายในการผลิตน่ายทหารของโรงเรียนนายร้อยฯ พบว่า สามารถดำเนินการให้บรรลุได้มากที่สุดคือ คุณลักษณะด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะทางร่างกาย คุณลักษณะทางด้านความเชื่อ ค่านิยม และคุณธรรม ส่วนบทบาททหารกับการพัฒนาประเทศ พบว่า งานพัฒนาชนบทไม่ใช่งานของทหารโดยตรง แต่เป็นภารกิจสำคัญของส่วนราชการพลเรือน บทบาทของทหารในฐานะเป็นส่วนเสริมในพื้นที่ชนบทที่มีปัญหา และบทบาทของทหารในฐานะนักพัฒนาทางการเมืองพบว่าการที่ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองนั้น เป็นเพราะองค์กรทหารของไทยเป็นสถาบันที่มีบทบาททางการเมืองอยู่ค่อนข้างมาก และเป็นที่ยอมรับของประชาชนอยู่ค่อนข้างมากในบทบาทนี้ ในขณะที่พรรคการเมืองซึ่งน่าจะเป็นที่ยอมรับของประชาชน กลับเป็นสถาบันการเมืองที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนไม่มากนัก